

EXAMEN kunst (algemeen) havo 2014

Hugo Gitsels, toetsdeskundige kunstvakken, Cito

Op maandag 12 mei maakten ongeveer 7.600 kandidaten het examen kunst (havo). De N-term werd vastgesteld op 1,3. Dit geeft aan dat het examen redelijk goed aansloot bij het niveau van de leerlingen, al was het aan de moeilijke kant. Docenten gaven aan dat het "een herkenbaar examen" was, echter niet tot ieders tevredenheid. Een van de docenten verzuchtte "alwéér de Ballets Russes".

Op veel scholen verliep de afname (in technische zin) probleemloos. In een enkel geval waren er problemen bij het afspelen van audio of videofragmenten en liep de computer vast. Deze problemen konden gelukkig direct worden opgelost en alle kandidaten hebben het examen kunnen maken. Vaak ontstaan dergelijke problemen doordat de examens niet volgens de richtlijnen zijn klaargezet. De informatie voor een juiste voorbereiding op - en afname van het examen is gebundeld in één handleiding. Deze handleiding staat op de website van Cito en op de cd-roms met examens die scholen ontvangen .

Sinds dit jaar is de 'look and feel' van het digitale examen aangepast: een nieuwe lay-out en de navigatie tussen vraagschermen is vereenvoudigd. Ook is het nu mogelijk om het geluidsvolume tijdens het examen aan te passen.

Vrijwel geen van de vragen in het examen viel op in toets-technische zin. Er was één erg moeilijke vraag (vraag 14) en er was één erg makkelijke vraag (vraag 23). Het examen had een redelijke betrouwbaarheid, coëfficiënt alpha van 0,68¹. De gemiddelde moeilijkheidsgraad was $p' .55^2$.

Adam Frans van der Meulen, *Lodewijk XIV trekt de Rijn over bij het Tolhuis bij Lobith, 12 juni 1672*, 1672-1690

Kunst en propaganda aan het hof van Lodewijk XIV

Het eerste opgavenblok van het examen ging over het onderwerp hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw. Schilderkunst, de Académie, hoffeesten en de balletkomedie *Le Malade imaginaire* kwamen aan bod.

Dit opgavenblok bleek makkelijk ten opzichte van de andere drie opgavenblokken in het examen. Het had een gemiddelde p' waarde van .60. De makkelijkste vraag uit dit blok bleek vraag 1, met een p' waarde van .84. Kandidaten moesten aan de hand van de voorstelling van het schilderij *Lodewijk XIV trekt de Rijn over bij het Tolhuis bij Lobith, 12 juni 1672* aangeven waarom het geschikt was voor de propaganda van Lodewijk XIV.

Kennisvragen blijken vaak de moeilijkste binnen de examens kunst. Dit examenjaar was de gemiddelde p' waarde in deze categorie .47. Vraag 2 is daarvan een voorbeeld. Deze vraag had een p' waarde van .51

Adam Frans van der Meulen, de schilder van *Lodewijk XIV trekt de Rijn over bij het Tolhuis bij Lobith, 12 juni 1672*, droeg de titel 'Peintre des conquêtes du Roi'. Zijn taak was het in beeld brengen van de overwinningen van de koning.

Van der Meulen was in 1673 benoemd tot lid van de *Académie royale de peinture et de sculpture* (Koninklijke academie voor schilder- en beeldhouwkunst). De academies in Frankrijk waren met een specifiek doel opgericht en kenden een strikte organisatie.

- 3p 2 Geef aan met welk doel de academies in Frankrijk waren opgericht. Beschrijf vervolgens twee aspecten die kenmerkend zijn voor de wijze waarop de *Académie royale de peinture et de sculpture* werd georganiseerd.

Joséphine Baker

Primitivisme in de eerste helft van de twintigste eeuw

Aan de hand van het kubisme, de Ballets Russes en Josephine Baker werd aandacht besteed aan het primitieve in de tijd van het moderne. Deze reeks vragen bleek met

een p' waarde van .52 het moeilijkst van het examen. Vooral vraag 14 was erg moeilijk (p' .15).

De Ballets Russes, die onder leiding stonden van Serge Diaghilev, brachten naast artistieke vernieuwing ook vernieuwing op commercieel terrein.

- 3p 14 Noem twee vernieuwingen die Diaghilev doorvoerde om commerciële redenen. Geef vervolgens aan waarom de Ballets Russes commercieel vernieuwend moesten zijn.

Tijdens de landelijke evaluatiebijeenkomsten (Amsterdam, Utrecht, Tilburg en Arnhem) werd onder andere opgemerkt dat het onderwerp van deze vraag niet zou behoren tot de leerstof voor het examen. De examensyllabus vermeldt 'Ballets Russes' als een van de accenten bij het onderwerp 'cultuur van het moderne' en een van de invalshoeken voor reflectie daarbij is 'Kunstenaar en opdrachtgever; politieke en economische macht'. Onder dit kopje wordt de ontwikkeling van zelfstandige gezelschappen (dans, drama, muziek) genoemd. Hoewel, vanwege de globale opzet van de syllabus, de stof niet verder wordt gespecificeerd, is het in de ogen van de examenmakers niet onredelijk om enige economische kennis over de Ballets Russes bekend te veronderstellen.

Bij vraag 10, eveneens uit de reeks vragen over primitivisme, deed het College voor Toetsen en Examens een aanvulling op het correctievoorschrift. Via de examenlijn werd gemeld dat kandidaten vaak het antwoord 'door op reis te gaan naar Afrika' gaven.

Behalve in naslagwerken was het ook mogelijk om Afrikaanse kunst in Europa in het echt te zien en te bestuderen, bijvoorbeeld in privécollecties van verzamelaars.

- 3p 10 Noem nog drie situaties waarin kunstenaars destijds Afrikaanse kunst in het echt konden bestuderen.

De examenmakers veronderstelden vóór de afname van het examen dat dit antwoord werd uitgesloten door de inleiding op de vraag. Hierin wordt de situatie van het bestuderen van Afrikaanse kunst *in Europa* beschreven. In de instructie wordt deze restrictie echter niet expliciet benoemd. Om kandidaten niet te benadelen en om ervoor te zorgen dat alle kandidaten op dezelfde wijze worden beoordeeld, is besloten om het antwoord 'door op reis te gaan naar Afrika' op te nemen als een van de antwoordmogelijkheden in het correctievoorschrift.

Gerrit Rietveld, *rood-blauwe stoel*, 1919

Modernisme en postmodernisme: Gerrit Rietveld en Maarten Baas

Deze serie vragen waarin ontwerpen van Gerrit Rietveld en Maarten Baas centraal stonden, had een gemiddelde p' waarde van .53. De serie bevatte zowel moeilijke vragen (p' waardes rond de .45), als makkelijke vragen. Een voorbeeld van zo'n moeilijke vraag was vraag 22 (p' waarde .40).

afbeelding 2

In 1919 werd Rietveld lid van De Stijl. In 1923 schilderde hij zijn leunstoel in de kenmerkende 'Stijl-kleuren', waaraan de leunstoel de naam *rood-blauwe stoel* te danken heeft.

De schilders van De Stijl reduceerden hun kleurenpalet tot de primaire kleuren en de niet-kleuren grijs, zwart en wit.

2p 22 Beschrijf de ideologie van De Stijl en geef aan waarom dit kleurenpalet daarop aansluit.

correctievoorschrift vraag 22:

22 maximumscore 2

- De Stijl streefde naar zuiverheid en onderzocht universele wetmatigheden (het individuele, grillige en toevallige moest worden uitgesloten) 1
- Het kleurgebruik moest daarom zuiver/elementair zijn en werd teruggebracht tot alleen de ongemengde/basiskleuren en/of het kleurgebruik moest daarom worden beperkt tot kleur in de meest heldere ('positieve') vorm (zo wordt de kenmerkende energie van de kleur behouden en blijft de spanning in verhouding optimaal) 1

Voor de hoge moeilijkheidsgraad van deze vraag droegen docenten verschillende verklaringen aan: de kennis waarnaar wordt gevraagd is specifiek, het woord 'ideologie' is een lastig begrip en de tweeledige vraagstelling maakt de vraag complex. Deze vraag maakte overigens een goed onderscheid tussen de zwakke en de sterke kandidaten. Uit de technische analyse bleek dat kandidaten die goed scoren op de hele toets, ook goed scoren op deze vraag.

De makkelijkste vraag uit het examen bleek vraag 23, met een p' waarde van .88.

afbeelding 3

De kunstenaars van De Stijl gaven een tijdschrift uit. Op afbeelding 3 zie je een van de eerste exemplaren van dit tijdschrift.

1p 23 Geef aan waarom de kunstenaars van De Stijl een tijdschrift publiceerden.

correctievoorschrift vraag 23:

23 maximumscore 1

De kunstenaars van De Stijl publiceerden een tijdschrift om hun ideologie/filosofie en/of artistieke ideeën te verspreiden en/of om medestanders voor hun ideologie en artistieke ideeën te vinden / te bereiken.

Ladysmith Black Mambazo en Paul Simon

Wereldmuziek en populaire muziek

Het laatste blok van het examen ging over invloeden van wereldmuziek in de westerse popmuziek van de tweede helft van de twintigste eeuw. De invloed van de Indiase muziek op de Beatles en de LP Graceland van Paul Simon stonden centraal. Deze reeks vragen had een gemiddelde p' waarde van .57.

Met name de eerste vraag van deze reeks (vraag 28, p' waarde .36) bleek moeilijk. Kandidaten moesten invloeden uit de Indiase muziek in een song van de Beatles benoemen. De vragen 29 tot en met 33 hadden p' waardes boven de .55, het laatste stukje van het examen bleek gelukkig niet al te moeilijk!

Het examen in 2015

Voor het examenjaar 2015 gelden voor kunst (algemeen) havo dezelfde onderwerpen als in 2014: Hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw, Cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw en Massacultuur vanaf 1950. De syllabus is ten opzichte van 2014 op enkele punten vernieuwd en is te vinden op de site van het College voor Toetsen en Examens: www.examenblad.nl.

¹ betrouwbaarheid:

Een belangrijke kwaliteit van de toets als geheel is de betrouwbaarheid. De betrouwbaarheid is de mate waarin men staat kan maken op meetresultaten, of wel de mate waarin de scores consistent, nauwkeurig en reproduceerbaar zijn, kortom: vrij van meetfouten.

De betrouwbaarheid is statistisch gedefinieerd als de verhouding van de variantie van de ware scores tot de variantie van de geobserveerde scores. De betrouwbaarheid wordt geschat door de berekening van een betrouwbaarheidscoëfficiënt. Dat is altijd een getal dat ligt tussen 0 en 1. Hoe hoger dat getal, hoe betrouwbaarder de toets. Binnen de toets en item analyse wordt de betrouwbaarheid geschat door te onderzoeken in hoeverre de verschillende items in de toets allemaal hetzelfde meten. Dat wordt ook wel de interne consistentie genoemd.

² p' -waarde:

De gemiddelde p' -waarde of het 'gemiddeld percentage goed' is een maat voor de moeilijkheidsgraad van de toets of opgave. Maximum: 1.00, minimum: .00. De p' -waarde wordt berekend door de gemiddelde score te delen door de maximaal te behalen score. Een p' -waarde boven .85 wijst op een (extreem) makkelijke vraag, een p' -waarde beneden .30 wijst op een (extreem) moeilijke vraag.